

DOSSIER FRAUDE (2): EEN RONDJE OP DE BTW-CARROUSEL

'De fraudeurs liggen geen stapje voor op de speurders, maar een hele marathon'

Grootschalige fraude wordt in België nauwelijks aangepakt: de fiscus heeft het te druk met de controle van uw en onze belastingbrief. En dat terwijl BTW-carrousel, kasgeldvennootschappen en andere staaltjes van fiscale spitstechnologie de schatkist handenvol geld kosten. Dat moet maar eens gedaan zijn, vindt regeringscommissaris Alain Zenner: 'We moeten niet de kleine sjoemelaar aanpakken, maar de hardleerse witteboordcrimineel.'

Sinds 1993 zijn er in België 505 mensen veroordeeld voor witwaspraktijken. Samen betaalden ze 11,7 miljoen euro boete, en werd er voor 287,2 miljoen euro aan goederen verbeurd verklaard. De 505 veroordeelden zijn zeldzame pechvogels. Volgens voorzichtige ramingen van regeringscommissaris Zenner kost het geknoei met BTW- en belastingaangiftes, het gesjoemel met subsidies en het verdoezelen van inkomsten de Belgische staat elk jaar tussen de 1,25 en de 2,5 miljard euro. En die cijfers slaan dan nog alleen op de zware economische criminaliteit - de particulier die zijn kasbons 'vergeet' aan te geven en de klusjesman die in het zwart uw badkamer komt betegelen zijn er niet in verrekend. Als we die 'kleine' fraude meetellen, zou de schatkist naar schatting 18 miljard euro per jaar mislopen.

De kans is klein dat de overheid die put ooit gedempt krijgt: daarvoor is onze belastingadministratie onvoldoende uitgerust, en onze wetgeving te gedateerd. Onze boekhoudkundige regels zijn nog gebaseerd op wat Jean-Baptiste Colbert in de 17de eeuw als minister van Financiën van Lodewijk XIV heeft uitgedokterd, en het Belgische financiële systeem is al even antiek. Dat zegt Michel de Samblanx, hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen en lid van de Cel voor Financiële Informatieverwerking - de CFI treedt op als buffer tussen de banken en de politie en moet alle verdachte transacties registreren en eventueel bij de fraudejagers melden.

MICHEL DE SAMBLANX « Ons hele banksysteem is gebaseerd op vertrouwen: de wetgever en de Commissie voor Bank- en Financieuzen (CBF), die de sector controleert, gaan ervan uit dat ondernemers, revisoren en boekhouders te goeder trouw zijn. Maar willen we de misdadigers pakken die in de legale economie zijn geïnfilteerd, dan moet ten minste er juist van uitgaan dat de mensen oneerlijk zijn. Zelfs een boekhouder die al twintig jaar correct zijn werk doet, kan in bepaalde omstandigheden een fraudeur worden.»

Weg met de belastingbrief

Ondanks alles blijft Alain Zenner optimistisch. De regeringscommissaris maakt zich sterk dat hij de

georganiseerde fiscale fraude wel degelijk kan aanpakken.

ALAIN ZENNER « Belgen die inkomsten 'vergeten' aan te geven, beschouw ik niet als fraudeurs; tegen hen wil ik geen heksenjacht ontketenen. Binnen twee, maximaal drie jaar krijgt geen enkele particulier nog belastingcontrole. Hoe gaat het nu: 85 procent van de Belgen krijgt door de fiscus zijn belastingfiche toegestuurd, schrijft die netjes over op zijn aanslagbiljet en stuurt dat dan terug. Vervolgens controleert een ambtenaar of de cijfertjes correct zijn overgeschreven en heft hij een marginale belasting - het leeuwendeel van de belastingen is al via de voorheffing geregeld. Pure tijdverspilling vind ik dat. We moeten de rollen omdraaien: de fiscus stelt het aanslagbiljet op, de belastingbetaler kan eventuele fouten aanvechten.»

HUMO En de tijd die daardoor vrijkomt, wilt u gebruiken om de georganiseerde fraude efficiënter te bestrijden.

ZENNER « Precies. Maar dat blijkt helaas niet zo eenvoudig te verkopen aan de belastinginspectie: routinecontroles zijn minder ingewikkeld dan doorgedreven controles bij de grote fraudeurs, en ook minder gevaarlijk. Bovendien brengen routinecontroles de inspecteur makkelijker in een positie waarin hij mensen kan kraken. Veel ambtenaren ontnemen daaraan kennelijk een gevoel van macht.»

EEN INSPECTEUR « De georganiseerde misdaad aanpakken? De personenbelasting elektronisch controleren? Zolang we het met één computer voor tien ambtenaren moeten doen, zal het niet lukken, vrees ik. Pas als Coperfin (het Copernicus-plan bij Financiën, red.) wordt uitgevoerd zoals beloofd, kunnen we daar werk van beginnen te maken. Maar dat zie ik de komende vijf jaar nog niet gebeuren. We strijden met ongelijke wapens.»

HUMO En dus wordt de georganiseerde fraude ongemoeid gelaten?

ZENNER (met klem) « Neen, neen, neen. We zijn gestart met doelgerichte controles van beroepsgroepen - de voorbije jaren bijvoorbeeld de notarissen, advocaten en apothekers - en we werken hard om fraudegevoelige bedrijven op te sporen. We staan al een heel stuk verder in de strijd tegen kasgeldvennoot-

schappen en BTW-carrousel dan een paar jaar geleden.»

Zwarte prins

Op één punt heeft Alain Zenner alvast gelijk: de eerste succesjes zijn binnen. Politie en Bijzondere Belastinginspectie (BBI) rolden de voorbije maanden dertien circuits van kasgeldvennootschappen op. Verschillende ervan waren opgericht door Scandinaviërs - meestal Zweden - en waren al meer dan vier jaar in België actief. Vooral apothekers zouden gevallen zijn voor de lokroep uit het hoge Noorden, maar de politie rolde ook een netwerk op dat zich richtte op kapperszaken.

In één van de opmerkelijkste zaken totnogtoe nam onderzoeksrechter Van Wambeke in Antwerpen vorige zomer 6 miljoen euro cash, 2,5 miljoen euro effecten en talrijke onroerende goederen in beslag. De fraude was op poten gezet door prins Henri de CroySolre, een gerespecteerd edelman en naar verluidt een intimus van het Hof. De prins werkte stevast op dezelfde manier. Hij kocht alle aandelen van een vennootschap op met zwart geld, overgehouden aan zijn ook al niet echt koosjere activiteiten in verschillende BTW-carrousel. Vervolgens richtte hij een nieuwe vennootschap op, waarmee hij het handelsfonds van de eerste vennootschap overnam - voor veel méér geld, maar dat betaalde hij uiteraard aan zichzelf. Meerwaarde op aandelen is in België nog altijd onbelast, dus kon hij op die manier hopen zwart geld witwassen. Soms had zijn kasgeldvennootschap ook nog een derde arm: die nam het handelsfonds weer terug, en zette gewoon de activiteiten voort alsof er niks gebeurd was. Ingewikkeld? Niet voor de klanten, in elk geval. 'Die krijgen na de transactie gewoon een brief om te melden dat het BTWnummer veranderd is, en vervolgens is het *business as usual*,' zegt een speurder.

Het onderzoek naar de fraude met kasgeldvennootschappen loopt nog steeds. Inmiddels zouden er ruim 400 bedrijfjes frauduleus zijn doorverkocht en opnieuw zijn teruggekocht. Het prijskaartje voor de belastingbetaler: naar schatting 744 miljoen euro. Bij het parket ligt een dertigtal dossiers klaar voor onderzoek.

Robin Hood

Half september sloeg het Brusselse gerecht twee bankdirecteuren van de BBL in de boeien: één in het Oost-Vlaamse Herzele, een andere in het Vlaams-Brabantse Galmaarden. Ze zouden samen met een medepllichtige een BTW-carrousel in computermateriaal hebben op gezet, 40 miljoen euro zwarte omzet hebben witgewassen en de staat 10 miljoen lichter hebben gemaakt. Bankiers spelen een belangrijke rol in de strijd tegen BTW-carrousel, want het geld van zo'n carrousel passeert altijd over een rekening. Als de bank een verdachte transactie opmerkt en meldt aan de Cel voor Financiële Informatie (CFI), zoals ze dat wettelijk moet doen, kunnen de fraudejagers snel ingrijpen. Maar dat gebeurt lang niet altijd, integendeel: bankiers knijpen juist vaak een oogje dicht.

BTW-carrousel zijn altijd variaties op hetzelfde thema.

LUC DE LEEUW (*Bijzondere Belastinginspectie*) « Stel, je exporteert goederen met een hoge BTW-voet van 21 procent - computers, telecomapparatuur, gsm's, auto's - naar pakweg Nederland. Om te voorkomen datje in Nederland én België BTW zou moeten ophoesten, kun je de BTW die je hier betaald hebt, terugvorderen van de Belgische staat. Maar wat doe je in een carrousel? Je geeft de verschuldigde BTW in Nederland niet aan, terwijl je je geld wél terugvordert van de Belgische staat. Die wordt dus opgelicht. Dat trucje gebeurt soms zelfs verschillende keren: de goederen worden geëxporteerd van bijvoorbeeld België naar Frankrijk, vandaar naar Nederland en vervolgens naar Duitsland - 't is altijd in aangrenzende landen - en iedere keer wordt de BTW teruggevorderd. En als je het écht goed wil doen, bestaan de goederen die je uitvoert alleen op papier.»

Tien jaar geleden kon je sommige carrousel nog afdoen als kruimeldieverrij. Nu niet meer.

DE LEEUW « De Robin Hoods zijn ertussenuit. BTW-carrousel zijn nu in handen van een klein groepje professionele witteboordcriminelen. Het is puur gangsterisme geworden.»

EEN RECHERCHEUR « Elke dag duikt er wel een nieuwe carrousel op. Omdat onze rechtsregels dateren uit de tijd van Napoleon en ons verplichten alles te onderzoeken, doen we er een jaar over om één carrousel door te lichten. Het is gewoon dweilen met de kraan open.»

EEN POLITIEMAN « Enkele jaren geleden kwam ik een carrousel op het spoor. Ik zocht alle bedrijfjes in de keten uit, maar mijn onderzoek liep vast in Zwitserland. Het duurde zes maanden voor ik de toestemming kreeg om daar verder te zoeken. Ginder stootte ik op een vertakking richting Luxemburg. Daar duurde het weer twee maanden voor ik mijn onderzoek mocht voortzetten. Toen ik weken later op een tweede Zwitserse uitloper stootte, heb ik het dossier maar geklasseerd. Na zoveel maanden zijn de daders en het geld toch al gevlogen.»

En een carrousel draaiende houden zal in de toekomst alleen maar makkelijker worden. Dat meent Frank Staelens, fraudébestrijder bij bedrijfsauditeur Deloitte & Touche.

FRANK STAELENS « Sinds januari dit jaar mag elk bedrijf uit elke EU-lidstaat overal in Europa een BTW-nummer aanvragen. Dat zet de deur wagenwijd open voor nepfirma's met foute bedoelingen.»

EEN INSPECTEUR « En dat terwijl BTW-carrousel opsporen nu al onbegonnen werk is. Voor wij de eerste balans op ons bureau krijgen, zijn er al miljoenen euro's gepasseerd en hebben de bedrijfjes miljoenen aan BTWgeld teruggevorderd én -gekregen.»

Ook de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Georganiseerde Economische en Financiële Delinquentie (CD-GEFID), die nochtans in financiële spijstechnologie gespecialiseerd is, loopt al te vaak achter de feiten aan.

GUY JANSSENS (CD-GEFID) « Het duurt drie tot zes maanden voor we een eerste controle kunnen uitvoeren. Vaak is de carrousel dan alweer opgedoekt

en het geld weggesluisd. We proberen ze nu al vroeger te ontdekken, door *knipperlichten* in de gaten te houden. 'Slapende' rekeningen waarop opeens enorme geldsommen passeren, dat kan een aanwijzing zijn. Het is ook verdacht als geld giraal wordt overgeschreven maar steevast met cheques wordt afgehaald; als bedrijven plots onervaren bestuurders aanstellen - stromannen of 'ploffers'; of als ze gebruikmaken van postbusadressen waar tientallen vennootschappen hun hoofdzetel hebben. Verder houden we nauwgezet de RSZ in de gaten, want daar hebben de organisatoren van carrousels vaak schulden. We proberen ook te volgen wie er betrokken is bij faillissementen, en waar er BTW-nummers geschraapt worden. Het is een titanenwerk, maar het kan de schatkist miljoenen euro's besparen.»

Maar de speurders zouden nog dieper kunnen graven en nog vroeger kunnen ingrijpen.

FRANK STAELENS « Een degelijk antecedentenonderzoek ontmaskert de meeste fraudeurs: iemand die werkt in een fraudegevoelige sector, woont in een belastingparadijs én verschillende incidentrijke faillissementen achter de rug heeft, zou je eigenlijk grondig moeten screenen. En snel ook. In Nederland maakt de Financiële Opsporingsdienst (FIOD) er een erezaak van elk nieuw bedrijf binnen een maand na de oprichting door te lichten. Dat werkt duidelijk ontradend: in Nederland komen BTW-carrousels beduidend minder vaak voor dan in België.»

Piraterij ter zee

Maar wil iedereen wel dat de grootschalige financiële delinquentie wordt aangepakt? Rigobert Martens staat aan het hoofd van de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Georganiseerde Economische en Financiële Delinquentie, en denkt van niet.

RIGOBERT MARTENS « Gewelddelicten - *homejackings*, inbraken - worden altijd door de slachtoffers aangegeven bij de politie, maar met financiële criminaliteit ligt dat helemaal anders: niemand geeft graag toe dat hij is opgelicht, en de gedupeerden hebben vaak ook zelf op één of andere manier boter op het hoofd. Het wordt maatschappelijk ook meer getolereerd, hè. Als je iemand een mep verkoopt, ben je een slecht mens. Maar als je de schatkist geld aftroggelt, word je veel minder nadrukkelijk met de vinger gewezen. 't Is ook lastig dat we geen harde cijfers op ons werk kunnen plakken: alle schattingen over de omvang van het probleem (*er zouden naar schatting vijftig BTW-carrousels aan het werk zijn, red.*) blijven nattevingerwerk.»

Dus maakt de wetgever het geen enkele fraudeur echt moeilijk. Wel integendeel.

GHISLAIN VANDERCAPELLEN (*directeur-generaal Bijzondere Belastinginspectie*) « Iemand heeft ooit gezegd: de BTW, dat is een belasting voor koorknappen. In een wereld waar iedereen doet wat hij hoort te doen, is het een schitterend systeem, maar voor fraudeurs zijn er te veel achterpoortjes.»

HUMO Daarom moet de overheid dringend ingrijpen.

VANDERCAPELLEN « Toen piraten eeuwen geleden de zeehandel bedreigden, besloten alle landen de piratenschepen in hun havens voortaan te weigeren. Een paar jaar later was de zeepiraterij zo goed als uitgeroeid. De internationale financiële fraude moetje ook op die manier aanpakken: alle landen moeten aan één zeel trekken.»

LUC DE LEEUW « Een Europese procureur voor grensoverschrijdende misdrijven zou zeer wenselijk zijn. Nu zien we vaak hoe witteboordcriminelen zich laten berechten in de lidstaat waar ze weten dat de straffen het lichtst zijn - in de rest van Europa kunnen ze dan niet meer vervolgd worden. Voor de criminelen zijn de Europese binnengrenzen weggevallen, maar niet voor de speurders: wij kunnen alleen over de grens werken als we ons aan strikte procedures houden. Zo wordt het vreselijk moeilijk de georganiseerde financiële criminaliteit te bestrijden.»

MICHEL DE SAMBLANX « De fraudeurs liggen geen stapje voor op de speurders, maar een hele marathon. Tegen georganiseerde maffiosi komen onze politiemensen bijna altijd te laat.»

EEN MAGISTRAAT « Veel financiële criminaliteit wordt gewoon niét vervolgd. Als ingewikkelde zaken bij het parket binnenkomen, worden ze meteen geseponeerd.»

EEN SPEURDER « Grote groepen criminelen glijpen nog altijd door de mazen van het net. We pakken de stromannen en hopen dat hun opdrachtgevers dan voortaan twee keer gaan nadenken. Het helpt niks: de échte criminelen malen er niet om, en die stromannen zijn meestal marginalen die het geld nodig hebben. Hun kan het niets schelen dat ze de gevangenis in moeten, want daar krijgen ze tenminste te eten. En intussen blijven de organisatoren buiten schot én zijn ze er met pakken geld vandoor.»

Maar misschien doen we het onszelf een beetje aan. De econoom Arthur Iaffer zei tientallen jaren geleden al dat te hoge belastingen averechts werken: ze veroorzaken kapitaalvlucht, delocalisatie en *tax shopping* - bedrijven gaan op zoek naar het land met het gunstigste fiscale regime.

EVERT-JAN LAMMERS (*'forensic auditor' bij KPMG*) « De belastingdruk in België blijft enorm hoog. Voor elke euro die een werknemer uitgeeft, betaalt zijn werkgever 2,5 euro aan salaris plus sociale lasten. Dat maakt van België een magneet voor criminelen: voor wie zich niet wil houden aan de regeltjes, valt er hier altijd wel iets te verdienen. En zolang dat zo is, zal Alain Zenner nooit slagen in zijn plannen.»

Frank Demets